

Aspecte privind comunitatea catolică din județul Vâlcea

Emilian Valentin Frâncu*

Keywords: *roman catholic, uniate, Rm. Vâlcea, Vâlcea, Brezoi, church, chiprovicens, parish, faith.*

Summary: *The article tries to capture some aspects from the past of the Catholic community in Valcea, from the emergence of this community here until nowadays. It is focused the modern and contemporary period, due to richer information than that related to the Middle Ages. The conclusion is that this community fits perfectly in Vâlcea society both in the past and nowadays.*

Cuvinte-cheie: *romano-catolic, greco-catolic, Rm. Vâlcea, Vâlcea, Brezoi, biserică, chiproviceni, enoriași, credință.*

Rezumat: *Articolul încearcă să surprindă câteva aspecte legate de trecutul comunității catolice din județul Vâlcea, începând de la apariția acesteia aici și până în zilele noastre. Accentul este pus pe perioada modernă și contemporană, asta și datorită informațiilor mult mai bogate decât cele legate de Evul Mediu. Concluzia este că această comunitate s-a integrat perfect în societatea vâlceană atât în trecut, cât și în contemporaneitate.*

Zona în care se află județul Vâlcea (Fig. 1) este una locuită încă de la apariția primelor comunități umane în țara noastră. Condițiile prielnice de viață au favorizat un permanent aflux de grupuri umane dinspre Transilvania spre sud, dar și invers. Relieful, clima, solurile, fauna, flora și apele au permis o locuire îndelungată, fapt ce a dus la cristalizarea unei populații stabile și cu posibilitatea de acumulare a unor bunuri ce au putut fi transmise din generație în generație. Așa s-a întâmplat și cu comunitatea catolică stabilită aici, care a găsit în zona Vâlcii condițiile necesare unei îndelungate conviețuiri alături de populația locului. Pe baza documentelor și a descrierilor călătorilor străini, putem afirma cu certitudine că, încă din secolele XII-XV, în permanență a existat în județul Vâlcea o comunitate catolică. Numărul membrilor acestei comunități a diferit de la o perioadă la alta.

Din punct de vedere istoriografic, demersul nostru este unul aproape singular, existând puține încercări de acest fel până acum. Dacă pentru perioadele pierdute în negura Evului Mediu (sec. XII-XV) informațiile sunt lacunare și se apropie mai mult de legendă decât de certitudine, din secolul al XVI-lea putem creiona o istorie certă a acestei comunități religioase. Greutatea scrierii unei istorii sau a unor studii despre catolicii din județ este dată și de faptul că propriile lor scrieri sunt lacunare, uneori lipsite de consistență, sau supuse unor interpretări tendențioase. Materialul istoriografic este destul de puțin, multe informații sunt preluări după lucrări dispărute sau legende ce pot afecta credibilitatea demersului nostru. Uneori se poate observa și tendința de competiție dintre istoricii din vremea comunismului, care au încercat să demonstreze că județul sau orașul lor ar fi fost primul atestat și care au făcut din plin abuz în ceea ce privește folosirea unor

informații din legendele cronicarilor. De aceea, trebuie privite cu rezerve anumite lucrări, dar pe care nu le-am putut omite din cercetarea noastră.

Apariția primelor comunități catolice în județul Vâlcea este destul de ambiguă și neclară. Nu este cert nici dacă această credință religioasă ar fi fost adusă aici de către sași, deși sunt cei mai în măsură să revendice acest lucru. Ipotezele privind stabilirea sașilor în Râmnic coboară până în secolele XII-XIII, dar acestea se bazează mai mult pe deducții logice decât pe mărturii documentare certe. Interesant este faptul că, în cronicile catolice, se vorbește despre stabilirea sașilor catolici aici cu mult înainte de atestarea documentară a Râmnicului. Analogiile și interpretările se leagă inclusiv de arhitectura unor biserici descrise de către călătorii care au tranzitat Râmnicul, descrieri care scot în evidență asemănările acestor biserici, cu elemente gotice, cu cele din Transilvania. Aderăm și noi la teoria conform căreia încă din secolele XIII- XIV a existat o comunitate catolică în Râmnic, bazându-ne pe ideea că orașul, cu statut de târg și nod de tranzit, ar fi putut avea negustori sași și unguri încă din această perioadă. Coborârea mai adânc în negura timpurilor (secolul al XII-lea), cu afirmații care nu pot fi dovedite, nu ar face decât să arunce o urmă de necredibilitate asupra demersului nostru, deși cercetările viitoare pot să ne contrazică.

Unii cercetători cred, de exemplu, că Bărăția a fost ridicată în secolul al XII-lea¹, dar documentele existente sugerează faptul că abia din secolul al XV-lea apar primele lăcașe de cult catolice la sud de Carpați².

Catolicismul, în Țara Românească, a venit în primul rând prin filiera transilvană din Ungaria și a vizat în județul Vâlcea orașele Râmnicu Vâlcea și Ocnele Mari. Catolicismul din Râmnic are, deci, o vechime ce coboară probabil cel puțin până în secolul al XIV-lea³.

Cert este că, din secolul al XV-lea, comunitatea catolică este atestată documentar în Râmnicu Vâlcea prin actul emis în anul 1419 de către regele maghiar Sigismund de Luxemburg la Oradea Mare⁴. Și prin actul din 20 mai 1388 se pot face legături între catolici și prezența lor aici, dar nu știm sigur dacă aceștia tranzitau târgul sau erau aparținători ai zonei.

După această dată, informațiile despre această comunitate se înmulțesc. Catolicii sași se organizează în bresle, primesc de la domnie facilități comerciale și întrețin cu cei din Transilvania un negoț benefic pentru ambele părți⁵.

După anul 1600, se observă aici o prezență statornică a comunității catolice, paralel cu integrarea ei în societatea medievală românească. Catolicii se evidențiază ca buni negustori și meșteșugari. Ei devin totodată și proprietari de terenuri și case în Râmnic. Se poate spune că sunt cei care pun bazele unui urbanism medieval în județul Vâlcea, polarizând activitatea comercială și meșteșugărească a Râmnicului.

***Emilian Valentin Frâncu**, doctorand, Rm. Vâlcea, e-mail:emilianvf@gmail.com.

¹ Ionescu 1972, p. 58.

² Theodorescu 1976, p. 153, 299.

³ Ionescu 1972, p. 101.

⁴ DRH, I, p. 94, 95.

⁵ Tamaș, Frâncu 2007, p. 111-112.

În timpul lui Mihai Viteazul are loc o migrare a unor familii de sârbi și bulgari din sudul Dunării în Râmnic, alături de arbănași. Cu toate acestea, numărul familiilor catolice nu trecea de 25 în jurul anului 1610⁶. Era o comunitate mică, puțin prosperă, lucru dovedit de faptul că nu puteau plăti un preot. Importanța lor economică este mică, dar reprezintă un germen care va sta la baza viitoarei lor dezvoltări.

Documentele vremii, dar și scrierile călătorilor străini interesați direct de relația majorității cu această comunitate religioasă, scot în evidență toleranța românilor față de străini. Probabil că majoritatea nu simțea o amenințare directă în ceea ce îi privește pe catolici. Cert este că majoritatea acestor călători străini scot în evidență „*amenințarea*” reprezentată de pierderea apartenenței religioase a catolicilor în favoarea ortodoxiei⁷.

Dacă la începutul secolului al XVII-lea comunitatea catolică din Râmnic părea una care avea tendința să se dezvolte, spre sfârșitul aceluiași secol ea nici nu mai este menționată de către călugărul Bonaventura din Campofranco⁸. Prima atestare documentară a unei biserici catolice în Râmnic este din 23 mai 1673, când locașul este în ruine⁹. Spre jumătatea secolului al XVIII-lea, starea acestei biserici este aceeași. Bulgarii chiproviceni vor construi o casă de rugăciuni cu locuință¹⁰.

Starea comunității catolice este tot mai rea în preajma anului 1700, fapt dovedit și de înlăturarea episcopului ortodox Ilarion care a fost învinuit că a permis înmormântarea catolicilor în cimitirul ortodox¹¹, aceștia nereușind să aibă propriul cimitir.

Situația începe să se schimbe odată cu venirea bulgarilor chiproviceni în Râmnic. Deși migrarea lor începe undeva în anul 1638¹², cel mai mare grup vine începând cu septembrie 1688, iar în preajma războiului austro-turc din 1719 erau, la Râmnic, peste 46 de familii¹³. Acești chiproviceni catolici se vor afirma ca buni negustori, la începutul secolului al XIX-lea înființându-și propria companie.

Ocuparea Olteniei de către austrieci între anii 1719-1739 a reprezentat o perioadă prosperă pentru catolici. Astfel, chiar în inima orașului, catolicii au cumpărat mai multe proprietăți pe care le-au unit și pe care vor ridica un locaș din piatră, asemănător celui din Deva, închinat Sfântului Anton de Padova și care a fost sfințit cu mare fast în anul 1730 de către episcopul catolic Nicolae Stanislavici¹⁴. De menționat că în această perioadă austriecii au dezvoltat mai multe lucrări de infrastructură, printre care construirea drumului ce face legătura pe Valea Oltului între Sibiu și Râmnicu Vâlcea, dar și transformarea Oltului într-un râu navigabil. Se încerca integrarea noii cuceriri în economia imperiului¹⁵. Deși comunitatea

---

⁶ DIR, II, p. 37-38.

⁷ Holban *et alii.* 1973, p. 212, 237, 269.

⁸ Holban *et alii.* 1980, p. 129.

⁹ Chihăia 1967, p. 184.

¹⁰ Georgescu 2010, p. 21.

¹¹ Micle 1996, p. 91.

¹² Giurescu 1972, p. 57.

¹³ Vasilescu 1928, p. 113-114.

¹⁴ Tamaș, Frâncu 2007, p. 149; Kleiner 1764.

¹⁵ Vasilescu 1929, p. 43.

catolică a prosperat în această perioadă, nu credem că este reală informația din monografia lui Julius Hering, care - în anul 1734 - afirma că la adăpostul privilegiilor acordate de împăratul Austriei, Carol al VI-lea, numărul membrilor acestei comunități ar fi atins cifra de 2000 de suflete, în contextul în care întregul Râmnic nu avea mai mult de 5000 de locuitori¹⁶. Cert este că în perioada ocupării Olteniei de către austrieci, a fost ridicată o biserică catolică din piatră, imobil care a dăinuit până în secolul XX¹⁷, și reprezintă și astăzi centrul religios al comunității romană-catolice.

În preajma jumătății de secol XVIII, comunitatea catolică, prin vornicul Antonie Marstaller, face o serie de noi achiziții de imobile și moșii, care intră în proprietatea Bisericii Franciscane. Acest lucru demonstrează puterea economică la care ajunsese această comunitate, integrarea ei în circuitul meșteșugăresc, comercial și economic al județului, catolicii nefiind un grup izolat, refractar la cerințele vremii¹⁸. Bineînțeles că au existat și neînțelegeri referitoare la achizițiile de imobile, terenuri și bunuri între catolici și reprezentanții majorității, fapt dovedit de procesele desfășurate în epocă¹⁹, dar esența relațiilor dintre catolici și populația majoritar ortodoxă a fost una de normalitate și colaborare.

După anul 1800, comunitatea catolică din Râmnicu Vâlcea se implică activ în ridicarea culturală a urbei, prin deschiderea unei școli în Bărăție (denumire dată complexului mănăstiresc alcătuit din Biserica Sfântul Anton de Padova și clădirile limitrofe, care alcătuiau un perimetru mai larg cu rol multifuncțional), figurând ca profesor Andreas Dobai, numit profesor laic²⁰, ca în anul 1819 profesor să apară Isidor Paniak, venit de la Deva²¹. Acest lucru dovedește rapida dezvoltare a comunității catolice, care este dispusă să plătească profesori laici pentru a le învăța odraslele carte. Mai mult ca sigur că de acest lucru au beneficiat și românii.

Economic, se constată o preocupare accentuată a catolicilor pentru comerț. Astfel, și mai multe terenuri din preajma Bărăției sunt achiziționate, pentru ca, ulterior, acestea să fie închiriate negustorilor. Ca în orice succesiune de afaceri, au apărut neînțelegeri, care au fost apoi rezolvate în instanțele judecătorești. Mai multe procese au avut loc, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, din această cauză²².

Evenimentele de la 1848 au prins rădăcină și în rândul catolicilor, care au aderat în masă la organizația paramilitară numită Garda Națională. Documentele vremii stau mărturie, dovedind implicarea acestei comunități religioase în evenimentele menite să ducă la progresul general al societății românești. Printre cetățenii străini înscriși în Garda Națională enumerăm pe: Feder Martin, starostele de sudiți, Mihel neamțu cavafu, Temisvar neamțu - croitor femeesc, Ștefan neamțu - tâmplar, Andraș Tomași, Fridirich Holma - cizmarul, Sontag - spițaru, Franți - croitorul, Protă Miler neamțu, frații Kenesperi, Peter Roată, Iohan Marinovici,

---

¹⁶ Papacostea 1971, p. 295.

¹⁷ Iorga 1982, p. 94.

¹⁸ Iorga 1901, p. 450-451, 478.

¹⁹ Iorga 1901, p. 456-458.

²⁰ Iorga 1901, p. 271.

²¹ Iorga 1901, p. 326.

²² Iorga 1901, p. 251. Tamaș *et alii*. 1977, p. 99.

Ghenter-croitorul, Fridirich-cizmarul, Albert-tinichigiul, Anton- ceaprazarul și mulți alții²³.

Din punct de vedere religios, continuă dezvoltarea, prin reamenajarea bisericii romano-catolice, din presbiteriul existent anterior și distrus în anul 1738. În anul 1854 a fost refăcut acoperișul bisericii și s-a cumpărat un nou clopot²⁴, iar în anul 1855 cimitirul catolic din centrul orașului a fost mutat la poalele dealului Cetățuia, în afara Râmnicului de atunci²⁵.

În anul 1824 a fost deschisă o școală catolică, iar în anul 1887 se înființează școala primară mixtă „Bărăția” cu programul de educație al statului. În anul 1897 a început să funcționeze și școala primară mixtă, germano-luterană, cu program propriu, care funcționa pe str. Dorobanți nr. 32 (azi gen. David Praporgescu), în curtea bisericii luterane, clădire care se mai păstrează și astăzi. Avea ca director pe Rihard Menzel, care era și preot. În anul 1900, frecventau școala un număr de 54 de elevi. Din aceștia, au promovat 44. Funcționau aici, cu plată, un institutor român și doi străini²⁶.

Dacă în secolele anterioare informații despre catolici întâlnim cu precădere doar pentru Râmnicu Vâlcea, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea această comunitate religioasă o întâlnim și pe Valea Lotrului, sporadică în Voineasa și Malaia și compactă în Brezoi²⁷. Stabilirea catolicilor aici este legată mai ales de exploatarea lemnului. De remarcat că, în cadrul acestei comunități, populația este eterogenă din punct de vedere etnic, fiind uniți doar de religie. Dacă pentru Râmnic putem spune că sașii, ungurii și bulgarii chiproviceni au constituit grosul comunității catolice, pentru Valea Lotrului și cu precădere pentru orașul Brezoi, majoritatea comunității catolice a constituit-o populația de origine italiană²⁸, alături de muncitori români și maghiari veniți din Transilvania.

În alte zone ale județului nu putem vorbi de comunități catolice semnificative, căci recensământul din anul 1893 înregistra la Ocnele Mari 6 bulgari comercianți, 20 de austrieci și 2 unguri, iar în orașul Drăgășani recensământul înregistra 7 bulgari comercianți și 10 germani²⁹.

În secolul al XX-lea, comunitatea catolică este prezentă și activă atât pe plan economic, cât și social. Centrul acestei comunități se menține la Râmnicu Vâlcea (Fig. 2), dar cea de pe Valea Lotrului este în plină expansiune, mai ales pe baza emigrărilor din Peninsula Italică. În alte zone ale județului nu s-au putut întemeia comunități, deși încercări au existat. Numărul catolicilor stabili din orașele Drăgășani și Ocnele Mari nu a depășit o cifră care să ducă la întemeierea unei congregații. Din recensămintele făcute la sfârșitul secolului al XIX-lea, dar și în prima parte a secolului al XX-lea, numărul catolicilor în județ variază atât de mult, încât putem pune pe seama comerțului sau a căsătoriilor mixte prezența acestora și în alte părți decât în zonele consacrate cu populație catolică.

---

²³ Tamaș *et alii*. 1978, p. 57-65.

²⁴ Mateescu 1979, p. 162.

²⁵ Tamaș 1994, p. 136.

²⁶ SJANV, *fond Revizoratul școlar Râmnicu Vâlcea, dos. 4/1910, f.20.*

²⁷ Tamaș, Frâncu 2007, p. 239-242.

²⁸ Grosaru, Tarabega 2012, p. 67-68.

²⁹ Alessandrescu 1893, p. 53.

În cadrul comunității catolice se constată o tot mai bună ierarhizare a funcțiilor clericale, dar și un control accentuat din partea superiorilor de la București.

Intrarea României în Primul Război Mondial a însemnat o perioadă plină de suspiciuni la adresa catolicilor cu origini germane, austriece, bulgare și maghiare. Preoții au fost arestați, fiind deportați în estul țării. După război, au fost eliberați și s-au putut reintegra în societate, unii făcând cariere de prestigiu. Ironia sorții a făcut ca și catolicii să sufere de pe urma războiului, fiind priviți cu suspiciune de către invadatori, care nu erau siguri de fidelitatea lor.

În prima jumătate a secolului al XX-lea, catolicii au întreținut mai multe școli și grădinițe. Acestea au fost folosite și de copiii ortodocșilor, așa cum reiese din documentele vremii³⁰. Din punct de vedere economic, aceștia au continuat să investească în imobile, care ulterior erau închiriate comercianților. Totodată, refacerea casei parohiale, a turlei bisericii, dar și a cimitirului catolic, s-au făcut cu fonduri colectate din donații³¹. Nici investițiile în pământ nu au fost ignorate, la acea dată biserica având teren cultivat cu viță de vie³², atât la Râmnic, cât și la Drăgășani.

Catolicismul de pe Valea Lotrului a continuat să se dezvolte, prin aflulul tot mai mare de străini din Imperiul Austro-Ungar și Peninsula Italică. Italienii vor pune bazele mai multor firme de exploatare a lemnului în zonă.

Până în anul 1895, catolicii din Brezoi erau păstoriți de preotul din parohia Râmnicu Vâlcea, Sfânta Liturghie fiind celebrată într-o încăpere a întreprinderii forestiere, transformată în capelă³³. Acest lucru s-a menținut până în anul 1934.

Cel mai important proiect al comunității catolice din Brezoi, în perioada interbelică, din punct de vedere confesional, a fost acela de a construi o biserică ce trebuia să deservească acest cult pe toată Valea Lotrului. Între anii 1934 și 1936 a fost construită actuala biserică, cu hramul „Sfântul Anton de Padova” precum și casa parohială, din donațiile făcute de firmele forestiere din zonă, dar și din cele făcute de enoriașii catolici³⁴. De menționat că banii necesari acestei construcții au fost strânși într-o perioadă de peste douăzeci de ani.

Ca și în Râmnicu Vâlcea, și la Brezoi a funcționat o școală catolică, recunoscută de statul român³⁵. Tot în Brezoi au fost prezente și maicile din Congregația „Notre Dame de Sion”, care în anul 1938 și-au construit o capelă³⁶.

Al Doilea Război Mondial a luat prin surprindere comunitatea catolică, nevoită să suporte vicisitudinile războiului ca și majoritatea populației. Preoții parohi catolici s-au implicat în ajutorarea refugiaților polonezi de la Govora, Ocele Mari, Râmnicu Vâlcea și Călimănești. Aceștia au asigurat serviciul religios,

---

³⁰ SJANVâlcea, *fond Revizoratul școlar Râmnicu Vâlcea, dos. 4/1910, f.22, f. 33.*

³¹ Netzhammer 2005 p. 1169-1170.

³² Netzhammer 2005, p. 1168.

³³ Tamaș, Frâncu 2007, p. 245.

³⁴ Vezi chitanțierul aflat în arhiva parohiei „Sf. Ierarh Nicolae” din Voineasa, pentru care îi mulțumim părintelui paroh al acestei biserici, Nicolae Moga.

³⁵ SJANV, *fond Revizoratul școlar Râmnicu Vâlcea, dos. 4/1910, f.22.*

³⁶ Tamaș, Frâncu 2007, p. 245.

au făcut chete pentru cumpărarea de alimente și haine, au deschis școli pentru copiii refugiaților etc³⁷.

Mulți tineri catolici au participat activ la luptele date de statul român atât pe frontul de Est, cât și pe cel de Vest. Mulți dintre ei nu s-au mai întors niciodată.

După instaurarea comunismului în România, atât preoții, cât și credincioșii catolici au fost supuși unei atente supravegheri din partea Securității, fiind considerați dușmani ai poporului și colaboratori ai imperialiștilor. Firmele, bunurile de valoare, imobilele au fost naționalizate. Imobilele bisericii au fost acaparate rând pe rând, în ele fiind introduși chiriași. Arhivele parohiei vorbesc despre înjumătățirea rapidă a numărului de enoriași. Explicația ar fi arestarea unora dintre ei, fuga din țară sau trecerea la ortodoxie³⁸.

După anul 1948, parohia catolică din Brezoi a fost desființată, funcționând ca o filială a parohiei Râmnicu Vâlcea. Capela și casa parohială au fost trecute în proprietatea statului român. Măicuțele catolice au fost obligate și ele să părăsească Brezoiul și România în anul 1948, capela și casa Congregației trecând în proprietatea statului³⁹.

Revoluția din decembrie 1989 a însemnat pentru comunitatea catolică un nou început, concretizat prin repararea Bisericii „*Sfântul Anton de Padova*” din Râmnicu Vâlcea, încercarea de a i se restitui vechile proprietăți etc. Din nefericire pentru ei, multe din imobilele deținute au fost demolate de comuniști, proprietarii au murit sau au plecat, iar dreptul la proprietate a devenit foarte greu de restabilit.

Totuși, dorința de a se integra cu folos cât mai rapid în societate i-a făcut pe mulți credincioși catolici să sprijine material și moral numeroasele acțiuni desfășurate de Biserică. Astfel, în anul 1994 s-a înființat o grădiniță particulară italiană (Fig. 3), închinată Sfintei Ioana Antida (fondatoarea Congregației Surorilor Carității), care astăzi reprezintă o unitate educațională de renume în oraș. Tot în acest registru socio-umanitar se poate menționa cabinetul medical „*Sfânta Augustina*”, înființat în noiembrie 1996, care a adus mulți ani alinare fizică și sufletească unor persoane bolnave, tratate aici gratuit⁴⁰.

Din anul 1991, parohia din Brezoi a fost și ea reînființată, biserica Sfântul Anton a fost reparată și înnoită, comunitatea încercând să-și refacă rândurile. Neexistând un cimitir catolic, la ora actuală înhumările se fac în cimitirul ortodox, într-un loc special amenajat atât pentru romano-catolici, cât și pentru greco-catolici. Toleranța autorităților locale, dar și a populației majoritar ortodoxă se vede și din faptul că cei de religie pentecostală au primit dreptul de înhumare a decedaților tot în cimitirul ortodox, într-un loc special amenajat pentru ei.

În vara anului 2010 a început construirea unei replici a grotei Fecioarei Maria de la Lourdes (Fig. 4), la marginea satului Proieni - Brezoi. În iunie 2011, grotă a fost sfințită în prezența episcopului de Lourdes și a ÎPS Gherasim al Vâlcii. Monumentul se poate vedea de pe DN 7 – E 81, și reprezintă un loc de pelerinaj pentru cei ce tranzitează Valea Oltului.

³⁷ Arhiva Parohiei romano-catolice *Sfântul Anton*, Râmnicu Vâlcea, dos. 1939; *Observator Vâlcean*, nr. 563, 19/25 iunie 2013, p. 12.

³⁸ Parohia romano-catolică *Sfântul Anton*, Râmnicu Vâlcea, dos. 2/1960.

³⁹ Tamaș, Frâncu 2007, p. 245.

⁴⁰ Tamaș, Frâncu 2007, p. 243-239.

Secolul al XIX-lea a adus și apariția primelor comunități de greco-catolici în județul Vâlcea, baza fiind formată din ardelenii veniți să lucreze la fabrica de cherestea. Îmbucurător este faptul că cele două comunități catolice au conlucrat, sprijinindu-se reciproc. Dacă Biserica Ortodoxă Română a privit cu pasivitate catolicismul, pe care nu l-a perceput ca pe o amenințare, greco-catolicii au avut de suferit prin încercarea continuă de a fi asimilați de către ortodocși.

Prima mențiune certă a existenței greco-catolicilor în județul Vâlcea o avem din anul 1933 dintr-o statistică, ce prelua informația din arhiva parohiei catolice din Râmnic: 150 erau la Brezoi, proveniți din rândurile ardelenilor stabiliți aici din zona Dejului, 50 la Râmnic, 20 la Drăgășani, 10 la Ocnița și 5 la Govora⁴¹.

Greco-catolicii din Brezoi, prezenți probabil de la sfârșitul secolului al XIX-lea printre muncitorii emigranți, au reușit să-și construiască, spre jumătatea secolului al XX-lea, o biserică separată de cea romano-catolică. Biserica a fost sfințită cu hramul „*Sfântul Gheorghe*” în anul 1942 și a funcționat până în anul 1948, când toți greco-catolicii din Brezoi au fost obligați să treacă la ortodoxie.

În perioada comunistă în România, ritul greco-catolic a fost desființat, unii preoți arestați și enoriașii obligați să treacă la ortodoxie. Cei care s-au opus au fost deportați, obligați la muncă forțată, iar condițiile mizere de trai au dus la trecerea lor în neființă.

Bisericile greco-catolice, casele parohiale, bunurile lor au fost transferate prin legi speciale cultului ortodox. De remarcat că Biserica Ortodoxă Română a dus atunci o politică de anihilare a acestui rit, fiind principalul beneficiar al desființării sale.

Un caz clar de prigonire a celor de altă credință îl reprezintă aducerea forțată a mai multor maici de religie greco-catolică din Transilvania în chiliile de la Mănăstirea Bistrița, din județul Vâlcea, care, după câțiva ani, refuzând să renunțe la religia lor, au fost deportate și duse la muncă forțată în Bărăgan⁴².

După 1990 s-au făcut diligențele necesare pentru repunerea acestui rit în rândul religiilor existente oficial. În anul 2000, Parohia Greco-Catolică din Brezoi a fost recunoscută oficial la Blaj, cu aproximativ 70 de credincioși. Cererea de retrocedare a bisericii a dus la un proces lung și costisitor cu Biserica Ortodoxă Română, care administra imobilul. Credincioșii greco-catolici și-au ținut slujbele în această perioadă în biserica romano-catolică din oraș. În anul 2011 procesul s-a sfârșit, dând câștig de cauză celor care îl intentaseră. Preotul greco-catolic a permis ortodocșilor să-și țină slujbele, ca și până atunci în aceeași biserică, ridicată în anul 1942.

În anul 2001, și parohia greco-catolică din Râmnicu Vâlcea își începea activitatea oficială, cu 41 de membri, fiind recunoscută legal. Slujbele au fost ținute în Biserica catolică „*Sfântul Anton*” din oraș, dar au început și demersurile pentru construirea propriului locaș de cult.

În anul 2005, la 22 mai, s-a pus piatra de temelie a acestui locaș (Fig. 5), care a primit hramul *Sfânta Rita de Cascia*, dar și hramul *Adormirea Maicii*

---

⁴¹ Arhiva Parohiei romano-catolice *Sfântul Anton*, Râmnicu Vâlcea, păstrată în incinta bisericii, dos. 1928.

⁴² Scrisoarea maicii Olga Gologan, din arhiva personală a preotului C. Popian.

Domnului, (în memoria zilei de 15 august 2001 când s-a celebrat prima slujbă greco-catolică la Râmnicu Vâlcea, în Biserica „*Sfântul Anton*” din localitate).

Biserica „*Sfânta Rita*” a fost sfințită la 1 octombrie 2006 în prezența Preafericitului Lucian Mureșan, conducătorul Bisericii Unite cu Roma din România, iar comunitatea greco-catolică din Râmnicu Vâlcea a avut bucuria să primească un relicvar cu moaște ale sfintei Rita din Cascia la care merg să se închine numeroși creștini, inclusiv ortodocși. Rm. Vâlcea este singura localitate din afara Italiei care deține un astfel de relicvar.

În prezent, prin demersurile preotului paroh Marian Stoicănescu, Parohia Greco-Catolică din Râmnic a primit în concesiune de la Primărie un teren de 263 mp în vederea construirii unui centru social de ajutorare a persoanelor în nevoie și s-au făcut pași importanți pentru înfrățirea orașului Cascia, din Italia, cu Râmnicu Vâlcea.

În municipiul Drăgășani, doar o familie își declară la ora actuală apartenența la acest cult. Informațiile existente converg către ideea că s-a încercat înființarea și aici a unei parohii (2006), acțiune nefinalizată din cauza lipsei de aderenți.

Un caz deosebit îl reprezintă comuna Pesceana, unde, într-un sat, Lupoia, preotul ortodox a intrat în conflict cu ierarhii din Râmnic și a decis să treacă la ritul greco-catolic, împreună cu 358 de enoriași. Acestora nu li s-a mai permis accesul în propria biserică și la cimitirul parohiei, Biserica Ortodoxă Română începând un atac de denigrare, atât în media, cât și direct, la adresa celor care s-au separat atunci. În anul 2005, au început slujbele oficiale într-o casă cumpărată special pentru așa ceva în satul Lupoia. Ulterior, a fost construită o nouă biserică (fig. 6). Viitorul ne va arăta dacă această comunitate religioasă va dăinui sau a fost doar un gest de frondă la adresa ierarhilor ortodocși.

Pentru a ne face o părere cât mai exactă despre situația și numărul romano-catolicilor și greco-catolicilor din județul Vâlcea, vom apela în continuare la datele oficiale ale statului român, mai exact la recensămintele din anii 1992, 2002 și 2012. Astfel, avem următoarele date:

Populația romano-catolică și greco-catolică din 1992⁴³

Nr. Crt.	Urban/Rural	Romano-Catolici	Greco-catolici
1.	Urban	603	162
2.	Rural	106	16
3.	Județ	709	178

La recensământul din 18 martie 2002 avem următoarea situație: în județul Vâlcea erau 719 romano-catolici și 152 de greco-catolici⁴⁴. Pe localități avem următoarea situație:

⁴³DJSV, capitolul *Populația pe religii la Recensământul populației*, Martie 1992.

⁴⁴ DJSV, capitolul *Populația pe religii la Recensământul populației* din 18 Martie 2002.

**Populația romano-catolică și greco-catolică la Recensământul Populației din
18 Martie 2002⁴⁵**

Nr. Crt.	Localitate	Romano-Catolici	Greco-catolici
1.	Râmnicu Vâlcea	462	108
2.	Băile Govora	4	5
3.	Băile Olănești	6	2
4.	Brezoi	85	12
5.	Călimănești	10	5
6.	Drăgășani	27	10
7.	Horezu	8	0
8.	Ocnele Mari	6	0
9.	Băbeni	7	1
10.	Bălcești	3	0
11.	Berbești	5	0
12.	Berislăvești	2	0
13.	Boișoara	0	1
14.	Budești	0	1
15.	Bujoreni	3	4
16.	Cerțișoara	2	0
17.	Câineni	1	1
18.	Copăceni	2	0
19.	Costești	0	1
20.	Crețeni	2	0
21.	Dăești	1	0
22.	Frâncești	6	0
23.	Galicea	2	0
24.	Glăvile	6	0
25.	Golești	1	0
26.	Ionești	2	1
27.	Laloșu	2	0
28.	Livezi	2	0
29.	Lungești	2	0
30.	Malaia	5	0
31.	Măciuca	5	0
32.	Măldărești	1	0
33.	Mihăești	2	0
34.	Muiereasca	2	0
35.	Nicolae Bălcescu	1	0
36.	Olanu	2	0
37.	Oteșani	1	0
38.	Păușești-Măglași	2	0
39.	Perișani	1	0

⁴⁵ DJSV, capitolul *Populația pe religii la Recensământul populației din 18 Martie 2002.*

Nr. Crt.	Localitate	Romano-Catolici	Greco-catolici
40.	Pesceana	0	0
41.	Pietrari	2	0
42.	Popești	1	0
43.	Prundeni	3	0
44.	Racovița	1	0
45.	Roești	6	0
46.	Roșiile	1	0
47.	Runcu	1	0
48.	Scundu	1	0
49.	Sinești	1	0
50.	Slătioara	1	0
51.	Stoenești	1	0
52.	Stoilești	1	0
53.	Șirineasa	1	0
54.	Tetoiu	1	0
55.	Tomșani	1	0
56.	Vaideeni	1	0
57.	Valea Mare	1	0
58.	Vlădești	3	0
59.	Voineasa	10	0
60.	<i>Județul Vâlcea</i>	<i>719</i>	<i>152</i>

Interesant este că, la recensământul din 2012, situația este diferită de cel din 2002. Astfel, 99,04% din populație se declară ortodoxă, 0,14% romano-catolică iar 0,05 greco-catolică⁴⁶.

Populația romano-catolică și greco-catolică la Recensământul Populației din 2011⁴⁷

Nr. Crt.	Localitate	Romano-Catolici	Greco-catolici
1.	Râmnicu Vâlcea	304	103
2.	Drăgășani	11	0
3.	Băbeni	26	0
4.	Brezoi	49	5
5.	Călimănești	3	9
6.	Horezu	4	0
7.	Frânțești	6	4
8.	Golești	3	0
9.	Ionești	4	0

⁴⁶ DJSV, comunicat de presă din 24 August 2012 al Comisiei Județene pentru Recensământul Populației și al Locuințelor, Județul Vâlcea, 2012.

⁴⁷DJSV, comunicat de presă din 24 August 2012 al Comisiei Județene pentru Recensământul Populației și al Locuințelor, Județul Vâlcea, 2012.

Nr. Crt.	Localitate	Romano-Catolici	Greco-catolici
10.	Malaia	4	0
11.	Mihăești	9	0
12.	Păușești	3	0
13.	Păușești-Măglași	3	0
14.	Pesceana	0	38
15.	Prundeni	6	0
16.	Roești	6	0
17.	Scundu	0	7
18.	Vlădești	12	0
19.	Voineasa	3	0
20.	<i>Județul Vâlcea</i>	<i>456</i>	<i>166</i>

Se poate concluziona că, la două decenii după evenimentele din 1989, în județul Vâlcea se poate vorbi de o libertate religioasă neîngrădită, chiar dacă piedicile nu i-au ocolit pe cei minoritari din punct de vedere religios. Datele Recensământului din 1992 nu diferă foarte mult față de cele din 2002. Diferența este mai mare la Recensământul din 2011 față de cel din 2002. Dacă în 2002 erau 59 de localități în care se găseau minoritari catolici sau greco-catolici, în 2012 aceștia nu se mai declară de altă religie față de majoritate decât în 19 localități. Diferența poate fi pusă pe seama deceselor sau plecării din zonă, din cauze economice. În Râmnicu Vâlcea, în 2002 erau 462 de persoane de religie catolică, în 2012 sunt 304. Greco-catolicii erau în 2002 aproximativ 108, în 2012 sunt 103. La nivel de județ, romano-catolicii aproape că se înjumătățesc (2002 - 719; 2012 - 456) în timp ce greco-catolicii își cresc rândurile enoriașilor de la 108 la 166. Este posibil ca această creștere să vină și de la trecerea romano-catolicilor la greco-catolici din varii motive (existența unei biserici, a unui preot etc). Dacă imediat după Revoluție și în municipiul Drăgășani urma să se dezvolte o comunitate greco-catolică, în 2012 constatăm că reprezentanții acestei religii aproape că au dispărut. Cei 11 catolici care apar în statistica recensământului din 2012 sunt, de fapt, toți membrii aceleiași familii, a inginerului Mihai Beșleagă⁴⁸.

Spre deosebire de statisticile oficiale, din registrele parohiale din Pesceana, Rm. Vâlcea și Brezoi rezultă un număr aproape dublu de credincioși. Acest lucru este motivat de părintele Tudor de la Pesceana astfel: „în satul Lupoiaia, unde sunt cei mai mulți credincioși greco-catolici, cei care au făcut recensământul nu au avut răbdare să aștepte ca gospodarii să iasă la poartă, și unii dintre ei, din cauza vârstei, probabil că nu au auzit chemarea din stradă. Alți enoriași, cum este cazul lui Stănescu Gheorghe, au făcut mențiunea că nu au fost întrebați despre apartenența religioasă, recenzorul punând automat apartenența la Biserica Ortodoxă”⁴⁹. Preotul Stoicănescu din Râmnicu Vâlcea a motivat diferența semnificativă astfel: „în toate cele trei parohii greco-catolice existente, câte cel

⁴⁸ Informație preot ortodox de la catedrala municipală Drăgășani, Popescu Viorel, din 13.07.2015.

⁴⁹ Informație preot greco-catolic Pesceana. din 22.07.2015.

puțin 30-40 tineri uniți trecuți în registrele parohiale sunt plecați la muncă la rude în Spania și Italia nefiind prinși în datele recensale"⁵⁰.

Se poate spune că, deși puțin numeroasă, comunitatea catolică din județul Vâlcea a fost una activă care și-a adus o contribuție semnificativă la dezvoltarea județului. Nu au existat conflicte confesionale majore (problemele apărute la Pesceana sunt încet-încet pe cale să se estompeze) iar catolicii au încercat, în felul lor, să fie parte din marea comunitate creștină, localnicii adoptându-i fără rezerve.

Astăzi, Bisericile Catolice din județ au și un important rol de menținere a credinței creștine la cote superioare. Exemplu este recenta procesiune cu moaștele Sfântului Papă Ioan Paul al II-lea care a atras și sute de enoriași ortodocși să participe la slujbele desfășurate. De asemenea este notabilă acțiunea de înființare a unor grădinițe, dispensare sau așezăminte de ajutor pentru persoanele nevoiașe. Acțiunile inițiate de comunitatea catolică lasă deschisă calea dialogului, nu numai interconfesional, dar și direct, uman.

---

⁵⁰ Informație preot greco-catolic Râmnicu Vâlcea, din 22.07.2015.

BIBLIOGRAFIE

Izvoare arhivistice inedite

Arhiva Parohiei romano-catolice „Sf. Anton” din Râmnicu Vâlcea, fond 1927, 1928, 1931, 1933, 1934, 1935, 1936, 1938.

Izvoare arhivistice edite

Direcția Județeană de Statistică Vâlcea (DJSV), capitolul *Populația pe religii la Recensământul populației*, Martie 1992.

Direcția Județeană de Statistică Vâlcea, *Anuarul Statistic al județului Vâlcea*, 1998, p. 19-21.

Direcția Județeană de Statistică Vâlcea, capitolul *Populația pe religii la Recensământul populației din 18 Martie 2002*.

Direcția Județeană de Statistică Vâlcea, *comunicat de presă din 24 August 2012 al Comisiei Județene pentru Recensământul Populației și al Locuințelor, Județul Vâlcea*, 2012.

Direcția Județeană de Statistică Vâlcea, *Anuarul Statistic al județului Vâlcea*, 2010, p. 23.

SJANV – Serviciul Județean Arhivele Naționale Vâlcea, fond *Revizoratul școlar Rm. Vâlcea*, dos. 1910.

DRH – *Documenta Romaniae Historica*, B. Țara Românească, vol. I, doc. 17, București, Ed. Academiei, 1966.

Presă și periodice

XXX, *Observator Vâlcean*, nr. 563, 19/25 iunie 2013, p. 12.

Reviste

Chihaiia 1967 – Chihaiia Pavel, *Un vechi monument de arhitectură în Râmnicul Vâlcea, Biserica Sfântul Dumitru*, în *Studii și cercetări de Istoria Artei*, vol. 14, nr. 2, 1967.

Georgescu 2010 – Georgescu George, *Cronica Râmnicului din 1764*, în *Studii Vâlcene*, nr. VI (XIII), Râmnicu Vâlcea, 2010, p. 13-30.

Ionescu 1972 – Ionescu T. Gheorghe, *Contribuții la cunoașterea așezământului medieval-mănăstirea Govora din județul Vâlcea*, în *Buridava I*, Râmnicu Vâlcea, p. 57-122, 1972.

Iorga 1901 – Iorga, Nicolae, *Acte relative la istoria culturii catolice în principate*, în “*Studii și Documente*”, vol. I-II, București, 1901.

Dicționare, enciclopedii și bibliografii

Alessandrescu 1893 – Alessandrescu Constantin, *Dicționar geografic al județului Vâlcea*, București, Tipografia și fonderia de litere Thoma Basilescu, 1893.

Volume de amintiri și memorii

Giurescu 1972 – Giurescu C. Constantin, *Contribuțiuni la studiul originilor și dezvoltării burgheziei române până la 1848*, București, Ed. Științifică, 1972.

Grosaru, Tarabega 2012 – Grosaru Ioana, Tarabega Gabriela, *Italianii din România O istorie în imagini*, București, Ed. Square Media, 2012.

Holban et alii. 1973 – Holban Maria, Alexandrescu Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Vasile Totoiu, *Călători străini despre Țările Române*, vol. V, București, Ed. Academiei, 1973.

Holban et alii. 1980 – Holban Maria, Alexandrescu Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Vasile Totoiu, *Călători străini despre Țările Române*, vol. VII, București, Ed. Academiei, 1980.

Iorga 1982 – Iorga Nicolae, *Opere Economice*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1982.

Kleiner 1764 – Kleiner Blasius, *Conventul de la Râmnic dedicat lui Sfântul Anton de Padova*, Râmnicu Vâlcea, 1764.

Lucrări generale

Mateescu 1979 – Mateescu Constantin, *Memoria Râmnicului*, București, Ed. Sport-Turism, 1979.

Micle 1996 – Micle Veniamin, *Mănăstirea Bistrița Olteană*, București, Ed. Mănăstiri Bistrița, 1996.

Netzhammer 2005 – Netzhammer Raymund, *Episcop în România*, București, Ed. Academiei Române, 2005.

Papacostea 1971 – Papacostea Șerban, *Oltenia sub stăpânirea austriacă 1718-1738*, București, 1971.

Tamaș 1994 – Tamaș Corneliu, *Istoria Râmnicului*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Antim Ivireanul, 1994.

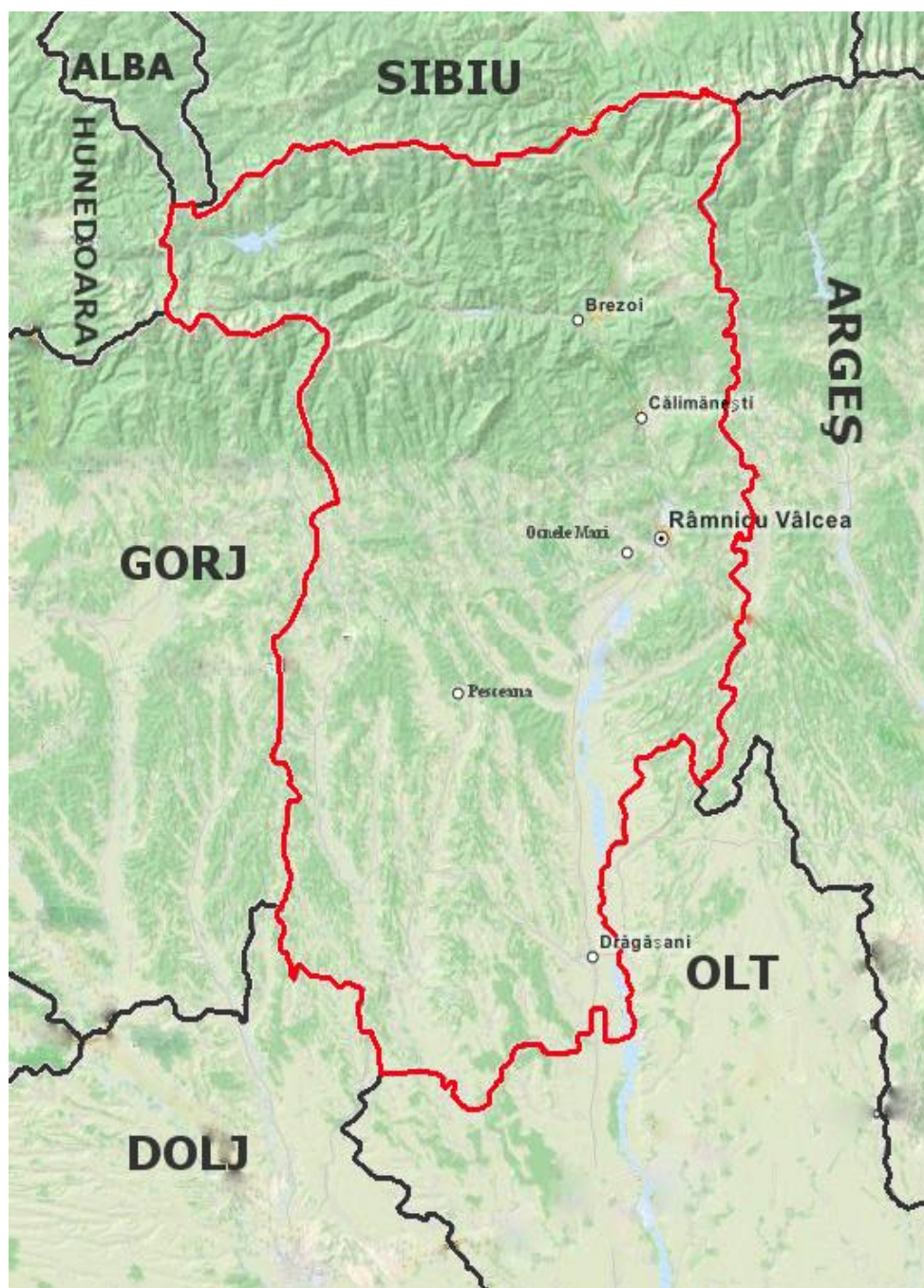
Tamaș et alii. 1977 – Tamaș Corneliu, Petre Bardășu, Sergiu Purece, *Prefectura județului Vâlcea, 1830-1864*, vol. I, București, Tipografia 13 Decembrie 1918, 1977.

Tamaș et alii. 1978 – Tamaș Corneliu, Bardășu Petre, Sergiu Purece, Horia Nestorescu-Bălcești, *Revoluția de la 1848 în județul Vâlcea*, București, Ed. Scrisul Românesc, 1978.

Tamaș, Frâncu 2007 – Tamaș Corneliu, Frâncu Emilian Valentin, *Istoria comunității catolice din județul Vâlcea*, Rm. Vâlcea, Ed. Anton Pann, 2007.

Theodorescu 1976 – Theodorescu Răzvan, *Un mileniu de artă la Dunărea de Jos*, București, Ed. Meridiane, 1976.

Vasilescu 1929 – Vasilescu Alexandru, *Istoria politică a Olteniei sub austrieci*, București, 1929.

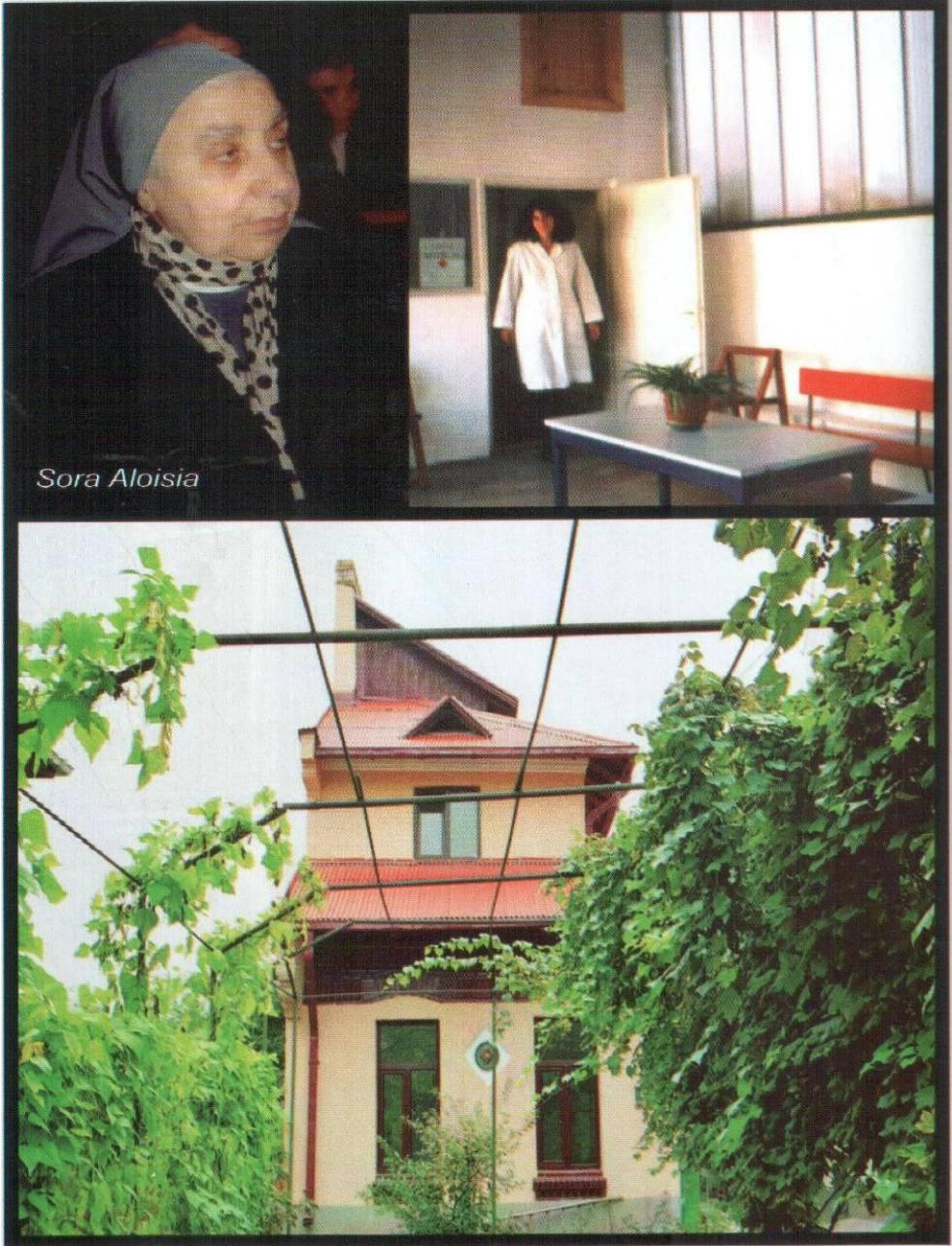

Fig. 1. Harta actuală a județului Vâlcea, cu zonele în care s-au dezvoltat comunitățile catolice.

Fig. 2. Biserica Romano-Catolică din Rm. Vâlcea.

Fig. 3. Grădinița închinată Sfintei Ioana Antida.

Fig. 4. Replica grottei de la Lourdes.

Fig. 5. Biserica Greco-catolică Rm. Vâlcea.

Fig. 6. Biserica Greco-catolică din Pesceana.